

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

ПРОГРАМА

ФАХОВОГО ІСПИТУ

**для вступників на другий (магістерський) рівень вищої освіти
галузь знань 07 – «Управління та адміністрування»
спеціальність – 076 «Підприємництво та торгівля»
Освітня програма «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»**

Схвалено Вченою радою економічного факультету
Протокол № 11 від 26 квітня 2023 р.

Голова ради

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'R.P. Biloskurskyi', is written over a horizontal line.

Р.Р. Білоскурский

Чернівці – 2023

ПЕРЕДМОВА

До вступних випробувань на здобуття ступеня магістр зі спеціальності «Підприємництво та торгівля» допускаються вступники, що мають освітній рівень бакалавра або магістра (спеціаліста) з будь-якої галузі знань.

У відповідності до вимог, які висуваються до випускника, останній повинен мати всебічні та глибокі знання за спеціальністю, продемонструвати знання з основних фахових дисциплін, які у змісті програми виділені в окремі три розділи:

РОЗДІЛ 1. Економіка підприємства

РОЗДІЛ 2. Стратегія підприємництва

РОЗДІЛ 3. Підприємництво

РОЗДІЛ 4. Організація торгівлі

РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Тема 1. Теорії та моделі підприємств

Поняття та характерні риси підприємства. Підприємство як система, моделі побудови підприємства. Ознаки підприємства. Цілі підприємства та вимоги до них. Підприємство як суб'єкт господарювання, як господарська система і як форма реалізації підприємництва. Сфери і напрямки діяльності підприємства.

Еволюція наукових теорій економіки підприємства та їх загальна характеристика. Моделі підприємств.

Правові основи функціонування. Законодавчі акти, що слугують базою функціонування підприємства. Господарський кодекс України, зміст (основні засади господарської діяльності, суб'єкти господарювання, майнова основа, господарські зобов'язання, відповідальність за порушення, особливості правового регулювання в окремих галузях господарювання, зовнішньоекономічна діяльність, спеціальні режими господарювання). Режим створення і реєстрації підприємства, господарської діяльності, взаємовідносин з державою, ліквідації і реорганізації суб'єктів господарювання. Статут підприємства. Колективний договір.

Тема 2. Види підприємств, їх організаційно-правові форми

Види підприємства за окремими класифікаційними ознаками - мети та характеру діяльності, формою власності, приналежності капіталу в статутному фонді, способу утворення та формування статутного фонду, кількості працюючих та обсягу валового доходу від реалізації продукції, ступеня залежності від іншого підприємства, галузевої приналежності, правового статусу та форми господарювання.

Поняття та ознаки добровільних об'єднань підприємств. Організаційно-правові форми господарських об'єднань: асоціація, корпорація, консорціум, концерн, картель, синдикат, трест, асоційовані підприємства, холдинг, фінансова група.

Тема 3. Структура та управління підприємством

Функції і методи управління. Особливості підприємства як системи. Загальне поняття управління підприємством. Системний підхід до визначення складу функцій управління. Єдність і взаємодія функцій управління. Методи управління як інструменти впливу на працівників підприємства та реалізації системи інтересів. Зміст економічних, організаційно-розпорядчих та соціально-психологічних методів управління. Організаційні форми реалізації методів управління.

Виробнича і загальна структура. Поняття і вплив структури підприємства на ефективність його функціонування. Виробнича структура підприємства та чинники, що її визначають. Принципи класифікації виробничої структури. Характеристика загальної структури підприємства.

Організаційна структура управління підприємством та її параметри. Типи організаційних структур управління. Принципи та етапи побудови організаційних структур управління. Механізм зміни організаційної структури управління підприємством.

Тема 4. Ринок і продукція

Ринок і поведінка в ньому суб'єктів господарювання. Загальна характеристика ринку, його складових елементів та структури. Роль ринкової інфраструктури в формуванні сучасної економіки. Загальні та локальні принципи саморегуляції і поведінки суб'єктів ринку. Дотримання етичних норм поведінки в бізнесі.

Продукція як результат діяльності виробничих систем. Класифікація продукції. Оновлювання продукції внаслідок дії науково-технічного прогресу і попиту. Вимірники і показники обсягу продукції, сфера їх застосування.

Порядок розробки плану реалізації і виробництва продукції. Вивчення ринку і попиту на продукцію. Розробка виробничої програми у натуральному і грошовому вимірі. Ресурсне обґрунтування виробничої програми.

Тема 5. Товарна та цінова політика підприємства

Поняття товарної політики. Напрями товарної політики. Формування товарної стратегії. Ринкові атрибути товарної політики.

Поняття цінової політики. Цілі цінової політики підприємства. Види цінової політики на підприємстві. Види цін. Основні чинники формування цін на продукцію. Методи ціноутворення. Формування стратегії цінової політики на підприємстві. Типові цінові стратегії підприємства.

Тема 6. Прогнозування та планування діяльності підприємства

Прогнозування як наукове обґрунтування можливого стану суб'єктів господарювання у майбутньому, а також альтернативних шляхів і строків досягнення цього стану. Мета, ознаки, об'єкти й принципи прогнозування. Предмет економічного прогнозування. Нормативне й наукове прогнозування. Можливі суб'єкти прогнозування (центральний, функціональний, галузевий органи управління, науково-дослідна організація, фірма). Евристичні, фактографічні, якісні й кількісні методи прогнозування. Довгострокові та короткострокові прогнози і сфери їх застосування.

Принципові основи планування. Планування як домінуюча функція управління. Специфічні принципи планування. Система планів підприємства. Методи планування діяльності та розвитку підприємства.

Сутність та основні етапи стратегічного планування на підприємстві. Методи вибору стратегії підприємства. Різновиди стратегій виживання, стабілізації, зростання. Функціональні субстратегії. Сучасні процеси розвитку системи стратегічного планування.

Бізнес-планування: сутність і призначення. Стадії формування, логіка розробки й поліваріантність структури бізнес-плану. Типовий зміст і методика розробки окремих розділів бізнес-плану. Становлення, повсюдне використання бізнес-планування за ринкових умов господарювання.

Тактичне й оперативне планування діяльності фірми. Відмінність тактичного планування від стратегічного. Зміст і можливі розділи тактичних (середньо- і короткострокових) планів підприємства. Основні показники тактичних планів, їх класифікація і призначення. Сутність системи оперативного планування діяльності виробничих підрозділів і підприємства. Проблеми вдосконалення внутрішньофірмового планування за умов ринкової системи господарювання.

Тема 7. Обґрунтування виробничої програми підприємства

Поняття виробничої програми підприємства. Місце виробничої програми в системі планів підприємства. Структура виробничої програми підприємства. Показники виробничої програми. Етапи планування виробничої програми підприємства. Методи планування виробничої програми підприємства. Ресурсне забезпечення виробничої програми підприємства.

Тема 8. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці

Поняття персоналу в контексті економічних понять трудових ресурсів, кадрів, трудового потенціалу та ін. Категорії персоналу підприємства (керівники, спеціалісти, службовці, робітники). Поділ персоналу за професіями і кваліфікацією. Виокремлення й характеристика робітників за рівнем кваліфікації.

Особливості структури персоналу різних підприємств та організації різних типів, розмірів і форм власності Тенденції динаміки структури персоналу в окремих галузях та сферах діяльності.

Чинники, що потребують урахування у процесі розрахунків необхідної чисельності персоналу фірми. Визначення чисельності працівників управління, спеціалістів і службовців для підприємств різних розмірів, сфер діяльності та форм власності. Розрахунки чисельності окремих категорій робітників виробничих підприємств. Обґрунтування раціональної структури персоналу підприємств різних типів та інфраструктурних організацій.

Продуктивність праці як економічна категорія. Методичні підходи до розрахунку продуктивності праці на виробничих підприємствах. Чинники зростання продуктивності праці. Динаміка продуктивності праці на підприємствах різних галузей. Наявні резерви зростання продуктивності праці та заходи для їх використання в сучасних умовах господарювання. Розрахунки можливого зростання продуктивності праці за рахунок дії окремих факторів і певної сукупності чинників.

Поняття оплати праці. Основна заробітна плата й додаткова оплата праці, функції оплати праці та їх реалізація. Залежність оплати праці від кінцевих результатів діяльності. Сучасна державна політика активізації праці. Механізм державного регулювання оплати праці та соціального захисту. Формування внутрішньофірмової політики оплати праці. Регулювання оплати праці на основі колективного договору.

Мінімальна заробітна плата. Тарифна система. Єдина система розрядів і коефіцієнтів з оплати праці. Диференціація оплати праці за певними ознаками. Оплата праці керівників, спеціалістів і службовців. Форми й системи оплати праці робітників. Вибір форм і систем оплати праці на підприємствах різних форм власності. Можливість їх форм організації та оплати праці.

Стимулююча роль участі працівників фірми у прибутках і доходах. Системи участі працівників у прибутках за результатами виробничо-господарської діяльності й на основі відносин власності. Характеристика та ефективність окремих систем участі персоналу фірми у прибутках, рубіжний і вітчизняний досвід участі працівників у прибутках та власності приватизованих підприємств.

Тема 9. Інтелектуальний капітал

Інтелектуальний капітал підприємства. Нематеріальні ресурси та активи суб'єктів господарювання. Поняття і види нематеріальних ресурсів - об'єктів інтелектуальної власності. Перелік можливих об'єктів інтелектуальної власності. Загальна характеристика об'єктів промислової власності - винаходів, промислових зразків, товарних знаків і знаків обслуговування, зазначення походження товару, фірмових найменувань. Об'єкти інтелектуальної власності, що охороняються авторським і суміжними правами. Інші (нетрадиційні) об'єкти інтелектуальної власності: раціоналізаторські пропозиції, "ноу-хау", комерційна таємниця.

Нематеріальні активи: суть поняття і перелік прав на об'єкти інтелектуальної власності. Форми правового захисту об'єктів інтелектуальної власності. Патенти і свідоцтва. Ліцензії та ліцензійні угоди. Методи оцінки вартості нематеріальних активів. Амортизація нематеріальних активів.

Тема 10. Основний капітал

Сутнісно-змістова характеристика капіталу підприємства. Загальноекономічне поняття капіталу. Авансовий капітал. Призначення постійного і змішаного капіталу. Сутнісна характеристика основного капіталу підприємства (організації). Власний позичковий (залучений) капітал фірми.

Виробничі фонди підприємства. Склад і взаємозв'язок засобів виробництва та виробничих фондів підприємства. Характерні ознаки, за якими розрізняють складові частини виробничих фондів - основні та оборотні фонди. Економічна сутність, роль і матеріально-речовий зміст основних засобів.

Формування, відтворення та використання основних засобів підприємства. Вартісна

оцінка основних фондів. Видова і укрупнена класифікація основних виробничих фондів. Структура основних виробничих фондів. Виокремлення активної частини основних виробничих фондів. Сучасні тенденції зміни структури основних виробничих фондів на різногалузевих підприємствах. Фізичне (матеріальне) спрацювання основних фондів: сутність і види, способи визначення ступеня опрацювання на певну дату функціонування. Техніко-економічне старіння основних фондів як процес знецінення під впливом науково-технічного прогресу. Визначення ступеня техніко-економічного старіння того чи іншого засобу праці. Взаємозв'язок між видами спрацювання й старіння засобів праці та форми їх відшкодування. Сутність процесу амортизації основних фондів. Визначення норм амортизаційних відрахувань. Традиційний і нові методи амортизації. Ремонт, модернізація та зміна діючих засобів праці. Показники ефективності відтворення та використання основних фондів. Напрямки інтенсифікації відтворення та способи ефективного використання основних фондів.

Тема 11. Оборотний капітал

Сутнісна характеристика оборотного капіталу підприємства (організації). Оборотні фонди підприємства. Складові, елементи оборотних фондів. Виробничо-технологічна (стадійна) структура оборотних фондів. Особливості структури оборотних фондів на підприємствах окремих галузей і суспільного виробництва. Нормування витрат оборотних фондів класифікація норм, застосовувані методи, основні показники ефективності використання. Джерела та способи економії матеріальних ресурсів на підприємствах.

Сутнісна характеристика обігових коштів як сукупності поточних витрат фінансових коштів. Виокремлення обігових коштів, що обслуговують сфери виробництва й обігу. Нормовані й ненормовані обігові кошти. Функціональна та елементна структура обігових коштів, її динаміка на підприємствах різних галузей економіки. Джерела формування обігових коштів.

Призначення нормування (розрахунку нормативів) обігових коштів. Методи розрахунку нормативів обігових коштів (аналітичний, коефіцієнтний, прямого рахунку). Обчислення нормативів обігових коштів в окремих їхніх елементах (виробничих запасах, незавершеному виробництві, витратах майбутніх періодів, залишках готової продукції). Визначення сукупного нормативу обігових коштів підприємства.

Основні показники рівня ефективності використання обігових коштів: коефіцієнти оборотності (кількість оборотів) й завантаження, тривалість одного обороту, рентабельність, методика їх розрахунку. Шляхи підвищення ефективності використання обігових коштів (оптимізація запасів ресурсів і незавершеного виробництва; скорочення тривалості виробничого циклу; поліпшення організації матеріально-технічного забезпечення прискорення реалізації виробленої продукції). Проблеми нестачі обігових коштів і поновлення їхньої величини до нормативного рівня за умови кризової ситуації на підприємстві.

Тема 12. Інвестиції

Сутність, характеристика інвестицій як найважливішого фінансового ресурсу для створення, функціонування й розвитку суб'єкта господарювання. Функціонально-елементний склад інвестицій підприємства. Внутрішні й зовнішні джерела інвестування. Прямі та портфельні іноземні інвестиції. Різновиди і структура реальних (виробничих) інвестицій: логічна й відтворювальна структура капітальних вкладень, тенденції зміни в часі.

Розрахунки обсягу потрібних виробничих інвестицій з урахуванням економічної ситуації на ринку і підприємстві. Обґрунтування джерел фінансування та обчислення оптимального обсягу капітальних вкладень відповідно до можливих варіантів економічної ситуації на ринку і підприємстві.

Роль фінансових інвестицій у чинній системі господарювання. Види застосовуваних

цінних паперів, порядок їх випуску й обіг. Державне регулювання й масштаби обігу цінних паперів в Україні.

Сукупність чинників, що впливають на рівень ефективності інвестицій. Основні організаційно-економічні чинники підвищення ефективності використання капітальних вкладень (удосконалення проектно-кошторисної справи; поліпшення технологічно-відтворювальної структури інвестицій; скорочення тривалості інвестиційного циклу; застосування гнучких економічних методів управління іншими процесами;). Організаційно-фінансові важелі підвищення ефективності обігу цінних паперів.

Економічне обґрунтування інвестиційних проектів різних суб'єктів господарювання у повному або короткому варіантах бізнесу. Стисла характеристика інвестиційного проекту. Форма здійснення й необхідний обсяг інвестицій для практичної реалізації проекту. Період між початком інвестування і початком експлуатації об'єкта. Середня щорічна сума прибутку протягом раціональної експлуатації виробничого об'єкта, показник ефективності інвестиційного проекту.

Тема 13. Інноваційна діяльність

Поняття, змістова характеристика та окремі види інноваційних процесів (новинок, нововведень). Локальні й глобальні новинки (нововведення).

Взаємозв'язок між окремими видами інноваційних процесів. Вплив нововведень на будь-яку господарську (підприємницьку) діяльність.

Сутнісне тлумачення науково-технічного прогресу (НТП). Еволюційні й революційні форми НТП. Науково-технічні революції. Усталені й пріоритетні напрямки НТП. Прогресивні базові топології. Синтетичні, композиційні та надчисті матеріали. Нетрадиційні види енергії, комплексна автоматизація і комп'ютеризація виробництва (процесів, управління).

Організаційний прогрес (ОП) як узагальнюючий фактор використання організаційних, економічних, соціальних та юридичних нововведень. Загальносистемний і внутрішньо-суб'єктний напрямок ОП. і об'єкти ОП: організація виробництва й праці, окремі елементи економічної механізми господарювання (підприємства), соціальні та правові відносини. Основні тенденції ОП.

Тема 14. Техніко-технологічна база та виробнича потужність підприємства

Поняття і значення техніко-технологічної бази виробництва. Складники техніко-технологічної бази, найефективніші способи її формування на підприємстві. Особливості формування виробничої бази на підприємствах різних галузей.

Змістова характеристика й норми технічного розвитку підприємства (розвиток шляхом модернізації і технічного переозброєння, і гримування через здійснення капітального ремонту та заміни застарілого устаткування). Діагностика стану технічного розвитку підприємства: необхідність, сутність, процедура й основні показники (технічна оснащеність праці, рівень технології, технічний рівень устаткування, рівень комп'ютеризації та автоматизації виробничих процесів і управлінських рішень). Організаційно-економічне управління технічним розвитком підприємства, його комплексність.

Загальна характеристика, види та чинники формування (нарощування) виробничої потужності підприємства. Основні методичні принципи розрахунку виробничої потужності створюваного й діючого підприємства) особливості визначення виробничих потужностей різногалузевих міністерств, становлення і регулювання резервних потужностей на підприємствах різних галузей економіки. Показники й шляхи підвищення рівня використання виробничих потужностей. Конверсія та диверсифікація виробничих потужностей за ринкових умов господарювання.

Тема 15. Матеріально-технічне забезпечення і виробнича логістика

Сутність матеріально-технічного забезпечення підприємства. Функції матеріально-технічного забезпечення. Основні цілі управління матеріально-технічним забезпеченням. Системи матеріально-технічного забезпечення підприємства матеріалами. Класифікація матеріалів. Планування матеріально-технічного забезпечення підприємства. Види запасів. Оптимальна партія поставки.

Основні признаки виробничої логістики. Логістичні ланцюги. Параметри логістичних ланцюгів. Логістична інфраструктура товарного ринку. Логістична концепція. Трансакційні витрати.

Тема 16. Організація операційної діяльності

Сутність операційної діяльності підприємства. Складові операційної діяльності. Принципи організації операційної діяльності.

Поняття й основні елементи виробничого процесу. Події виробничих процесів за призначенням, перебігом у часі та ступенем механізації (автоматизації). Принципи організації виробничого процесу. Виробничий цикл і його тривалість.

Окремі типи виробництва (одиничне, серійне й масове, сутнісна характеристика кожного з них. Характеристика робочих місць за техніко-технологічними ознаками в різних організаційних типах виробництва. Призначення й характеристика дослідно-експериментального виробництва. Порівняльна характеристика організаційних типів виробництва з ступенем їх ефективності.

Поняття методу організації виробництва. Використовувані методи організації виробництва. Організація непотокового виробництва: ознаки й сфери застосування. Модифікації непотокового виробництва, їх ефективність застосування. Загальна характеристика потокового виробництва (ознаки, умови застосування, класифікація поточкових ліній). Особливості організації та основні параметри функціонування поточкових ліній. Тенденції розвитку потокового виробництва в Україні та інших країнах світу.

Сутність і соціальне-економічне значення застосування інших форм організації виробництва. Концентрація й розукрупнення виробництва. Малі фірми в системі господарювання країн з розвинутою ринковою економікою. Спеціалізація, кооперування й конверсія виробничих підприємств, об'єктивна необхідність, сутність, показники рівня розвитку та ефективності розвитку. Об'єктивна необхідність, сутність і тенденції розвитку виробництва.

Тема 17. Системи забезпечення конкурентоспроможності продукції

Конкурентоспроможність підприємства і продукції. Структура системи забезпечення конкурентоспроможності. Внутрішні й зовнішні конкурентні переваги. Чинники впливу на конкурентоспроможність продукції. Показники оцінки рівня конкурентоспроможності. Шляхи покращення рівня конкурентоспроможності продукції.

Тема 18. Витрати підприємства

Поточні витрати (собівартості продукції) як комплексний економічний показник. Включення поточних витрат виробництва до собівартості продукції (послуг). Класифікація витрат на виробництво за окремими ознаками (ступенем однорідності, зв'язком з обсягом виробництва, способом обрахування на одиницю продукції). Структура поточних витрат за окремими групами первинних елементів на підприємствах різних галузей і тенденції зміни з часом.

Зміст і методика обчислення кошторису виробництва, розрахунки кошторису виробництва за окремими економічними елементами. Порядок розробки кошторису виробництва залежно від стадії й форми прогнозування, наявності інформації, розміру підприємства. Загальний рівень витрат на виробництво валової, товарної й реалізованої

продукції.

Калькулювання та його місце в економічних розрахунках. Об'єкти калькулювання й калькуляційні одиниці. Типова номенклатура калькуляційних статей витрат для більшості підприємств різних галузей. Методика обчислення окремих статей калькуляції. Прогнозування собівартості по виробів. Можливі методи прогнозування (питомих витрат, зальний, агрегатний, кореляційний).

Обґрунтування й вибір стратегії зниження поточних витрат на підприємствах України. Стратегічні напрямки регулювання поточних витрат на підприємствах різних галузей народного господарства та чинників (способів) зниження поточних витрат у розрахунку на одиницю продукції: підвищення технічного рівня виробництва; вдосконалення організації виробництва, праці й управління; збільшення обсягу виробництва та підвищення якості продукції. Визначення впливу окремих техніко-економічних чинників на зменшення поточних витрат.

Тема 19. Фінансово-економічні результати суб'єктів господарювання

Прибуток і дохід як основні показники фінансових результатів діяльності підприємства. Прибутковість і дохідність: їх сутність та різниця між ними. Джерела формування загальної величини прибутку (доходу) підприємства. Типова схема використання прибутку (доходу) підприємства. Рівень прибутковості підприємств різних галузей економіки в Україні.

Рентабельність як відносний показник ефективності діяльності підприємства. Загальна характеристика рентабельності застосовуваних (інвестованих) ресурсів. Обчислення рентабельності: виробничих фондів (виробництва); сукупних активів; власного (акціонерної капіталу). Рентабельність певного обсягу продукції та окремих виробів. Динаміка і способи підвищення рентабельності на підприємствах різних галузей економіки України.

Суть, важливість і методичні підходи до оцінки загального фінансово-економічного стану підприємства. Групи показників для оцінки прибутковості, ліквідності, оборотності, стабільності та ділової активності, методика їх обчислення. Накопичення обліково-звітної інформації для аналітичної оцінки фінансово-економічного стану підприємства.

Тема 20. Оцінювання ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності

Методика визначення ефективності технічних нововведень. Народногосподарський і внутрішньогосподарський (комерційний економічний ефект від створення новинок і використання нововведень. Урахування чинника часу при розрахунках ефективності використання технічних нововведень. Чистий прибуток як визначальний показник економічної (ефективності технічних новинок (нововведень). Особливості оцінки ефективності організаційних нововведень.

Загальні положення методології визначення ефективності виробничих і фінансових інвестицій. Методика оцінки ефективності виробничих інвестицій за умов ринкових відносин з урахуванням грошових потоків і дисконту (капіталізації), господарського ризику та інфляції. Основні показники оцінки ефективності виробничих інвестицій (капітальних вкладень). Особливості визначення й показники ефективності реалізації (використання) різних видів цінних паперів.

Тема 21. Інтегральна ефективність діяльності підприємства та його конкурентоспроможність

Економічна суть і загальний методологічний підхід до вимірювання ефективності виробництва, господарської діяльності підприємства. Змістова характеристика видів ефективності: за наслідками - економічної, соціальної; місцем отримання ефекту локальної (госпрозрахункової та народногосподарської; ступенем збільшення ефекту — тісної та мультиплікаційної; метою визначення — абсолютної та порівняльної. Принципи

формування системи показників ефективності виробничо-господарської та комерційної діяльності. Система показників ефективності виробництва: узагальнюючих; ефективності використання праці персоналу), виробничих фондів і фінансових коштів. Вимірювання економічної ефективності ресурсів і витрат. Оцінка соціальної ефективно діяльності підприємства.

Класифікація чинників зростання ефективності виробництва за певними ознаками; видами витрат і ресурсів (джерелами зростання) напрямками розвитку й удосконалення виробництва; місцем реалізації в системі управління виробництвом. Розподіл внутрішніх чинників на так звані тверді: технологія, устаткування, матеріали та енергія, вироби і м'які: (організації й системи, працівники, методи роботи, стиль управління). Зовнішні чинники зростання ефективності виробництва (державна економічна й соціальна політика, інституційні механізми, інфраструктура, структурні зміни в і суспільстві та економіці).

Поняття й визначення рівня конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств на ринку. Багато напрямлений вплив підвищення конкурентоспроможності виробів та імідж підприємства. Технічні, організаційні та соціальні заходи підвищення конкурентоспроможності продукції послуг вітчизняних товаровиробників.

Тема 22. Сучасні моделі розвитку підприємств

Сутність і тенденції розвитку підприємств, основні сучасні напрямки модифікації підприємств. Сучасні тенденції розвитку підприємств. Характеристика еволюційної моделі розвитку підприємства. Основні характерні риси підприємств майбутнього.

Тема 23. Трансформація і реструктуризація підприємств

Система виживання підприємства (організації) в ринкових умовах господарювання: її ознаки, необхідність практичного використання й змістова характеристика. Основні економічні параметри системи виживання. Головні організаційні заходи й необхідні кошти для виживання підприємства, його виходу з кризової економічної ситуації.

Реструктуризація підприємства (організації) як найрадикальніший захід системи виживання й виходу з економічної кризи, припинення спаду виробництва та його стабілізація. Сутнісна характеристика й мотиви форми реструктуризації підприємства (організації). Конверсія, розукрупнення й диверсифікація виробництва як дійові форми реструктуризації суб'єктів господарювання. Розробка й здійснення програми (бізнес-плану) реструктуризації підприємства (організації). Вітчизняний і зарубіжний досвід реструктуризації різних суб'єктів господарювання.

Тема 24. Оптимізація бізнес-процесів підприємства

Бізнес-система. Сутність поняття «бізнес-процес». Призначення бізнес-процесів. Категорії бізнес-процесів. Основні види бізнес-процесів. Схема перетворення моделей. Підходи до застосування бізнес-процесів. Реінжиніринг бізнес-процесів.

Тема 25. Економічна безпека підприємства

Типологічна характеристика економічної безпеки суб'єкта господарювання. Багатоаспектне тлумачення економічної безпеки різнорівневих суб'єктів господарювання. Класифікація видів економічної безпеки за типами суб'єктів, сферами життєдіяльності та конкретними предметами. Способи здійснення оцінки економічної безпеки підприємства та інших суб'єктів господарювання. Можливі загрози економічній безпеці суб'єкта господарювання. Збитки від зниження рівня економічної безпеки окремо взятого підприємства і певної їх сукупності.

Основні ознаки достатнього рівня економічної безпеки підприємства за умов ринкової системи господарювання. Зниження до критичної межі рівня економічної безпеки як основна причина кризового економічного стану підприємства. Поняття економічної кризи підприємства. Легка, важка і катастрофічна економічна криза, її

основні причини й наслідки. Реакція керівництва фірми на економічну кризу, окремі фази цієї кризи: оборонний відступ; аналіз характеру кризи; адаптація та зміст поведінки. Доцільність розробки програми виходу підприємства з економічної кризи.

Обґрунтування стратегії створення належної економічної безпеки підприємства. Основні групи чинників, що формують відповідний рівень економічної безпеки підприємства (наявність безпосередніх факторів виробництва; стабільний попит на виготовлювану продукцію, надійність постачальників сировини, матеріалів та енергоносіїв; зовнішня внутрішня конкуренція; приватизація й державне економічне регулювання діяльності підприємств: надійний захист власних комерційних таємниць, достатній професіоналізм керівництва й команди менеджерів фірми). Неоднорідні заходи й ресурси для реалізації стратегії досягнення належної економічної безпеки конкретного суб'єкта господарювання

РОЗДІЛ 2. СТРАТЕГІЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Тема 1. Стратегія підприємства: поняття, еволюція концепції

Становлення і розвиток теорії стратегії підприємства. Етапи формування теорії стратегії підприємства. Вихідні положення побудови теорії стратегії підприємства. Підходи до побудови теоретичного підґрунтя теорії стратегії. Еволюція поняття “Стратегії підприємства”. Поняття стратегії підприємства та їх види. Визначення поняття стратегії підприємства з наукової точки зору. Класифікація стратегій господарюючих суб'єктів. Алгоритм розробки і реалізації стратегії підприємства. Класифікація дефініцій поняття стратегія. Ознаки, за якими класифікуються стратегії. Групи радикальних змін. Стратегії відбудови та поживлення етапу підприємства. Стратегії проактивних змін. Суть і принципи стратегічної діяльності підприємства.

Тема 2. Визначення місії та цілей підприємства

Суть та методика побудови «дерева цілей». Технологічні засади побудови «дерева цілей». Метод забезпечення необхідних умов при побудові «дерева цілей». Етапи процесу планування. Ієрархія цілей підприємства. Процес формування системи цілей. Фактори (умови), які забезпечують досягнення місії. Вибір та оцінка забезпечуючих умов. Визначення пріоритетів цілей.

Тема 3. Стратегічний контекст підприємства

Стратегічна та маркетингова сегментація підприємства. Основні характеристики маркетингової та стратегічної сегментації підприємства. Схема стратегічної сегментації через розмежування та перегрупування. Загальні критерії стратегічної сегментації. Детермінанти успіху підприємства для окремого напрямку діяльності. Аналіз конкуренції підприємства. Модель п'яти сил конкуренції за М.Портером.

Тема 4. Оцінювання зовнішнього середовища підприємства

Структурування зовнішнього середовища підприємства. Склад факторів макросередовища. Оцінка мезосередовища підприємства. Критерії для визначення сегментів ринку. Додаткові критерії оцінки сегмента ринку. Стратегії вибору цільових сегментів. Варіант підвищення адаптаційної ефективності підприємства.

Тема 5. Аналіз стратегічного потенціалу підприємства

Підходи до аналізу внутрішніх можливостей підприємства. Загальна економічна оцінка діяльності підприємства. Функціональні сфери дослідження підприємства. Вихідна інформація для організації дослідження підприємства. Аналіз маркетингової діяльності. Аналіз виробничої діяльності. Аналіз фінансової діяльності. Аналіз персоналу

підприємства. Аналіз рівня організації структури. Загальна оцінка економічного розвитку підприємства.

Тема 6. Стратегії бізнесу

Поняття, призначення і зміст стратегій бізнесу. Типи стратегій бізнесу підприємства та їх характеристика. Потенційно можливі форми організації зовнішніх зв'язків підприємства. Аналіз стратегії з використанням тривимірного простору. Матриця можливих варіантів стратегії організації взаємовідносин підприємства. Види організаційних стратегій. Стратегії зниження витрат. Цінові стратегії бізнесу. Межі використання концепції ефекту досвіду.

Тема 7. Стратегія диверсифікації

Еволюція стратегії диверсифікації. Гіпотези диверсифікаційних процесів. Реалізація диверсифікаційних стратегій. Вимір рівня диверсифікованості діяльності підприємства. Основні напрямки диверсифікації стратегії. Диверсифікаційні стратегії. Стратегія диференціювання продукції. Типологія стратегій диференціювання. Переваги реалізації стратегії диференціації підприємства. Потенційно можливі джерела успішної диференціації за місцем їх знаходження у ланцюгу формування вартості. Напрями та засоби стратегічного зростання підприємства. Види спеціалізацій як стратегічних напрямків розвитку підприємства. Матриця можливих стратегій розвитку монопрофільного підприємства.

Тема 8. Стратегія зовнішнього розвитку підприємства

Зовнішній розвиток підприємства. Стратегія горизонтальної інтеграції. Стратегії вертикальної інтеграції. Порядок формування стратегії зовнішнього розвитку підприємства. Особливості теоретичного аналізу технічного розвитку. НТП - революційне значення для суб'єктів господарювання. Групи та розподіл НТП. Суть екзогенного і ендогенного НТП. Класична двофакторна модель виробничого процесу. Моделі генерації факторів виробництва. Підходи до аналізу впливу науки і техніки та ефективність виробничої системи підприємства. Технічний прогрес за Хіксом. Нейтральний технічний прогрес за Харродом і Солоу. Динаміка капітального фактору виробництва.

Тема 9. Корпоративна стратегія підприємства

Суть корпоративної стратегії підприємства. Стратегічні альтернативи. Стадії і фактори вибору базової стратегії. Стратегічний сегмент зовнішнього оточення. Матричний аналіз господарського життя. Матриця "ріст/частка". Матриця "привабливість галузі/позиція в конкуренції". Оцінка довгострокової галузевої привабливості. Фактори, що використовуються для оцінки конкурентних позицій. Алгоритм реалізації загальної стратегії розвитку підприємства.

Тема 10. Матричні методи формування корпоративної стратегії підприємства

Формування стратегії підприємства. Спектр моделей стратегічного аналізу. Матриця стратегічного аналізу Бостонської консультативної групи. Напрямки діяльності у матриці. Позитивні риси моделі БКГ. Обмеження у використанні моделі БКГ. Оновлена матриця стратегічного аналізу БКГ. Можливі конкурентні позиції підприємства за методом групи "Артур Д. Літл". Матриця "АДЛ" стратегічний і фінансовий аспект. Матриця МакКінсі. Зміст стратегії за методом МакКінсі. Порівняння матричних моделей стратегічного аналізу.

Тема 11. Альтернативність у стратегічному виборі

Оцінювання і порівняння ефективності альтернативних варіантів стратегії підприємства. Оцінка сильних і слабких сторін підприємства. SWOT аналіз. Стадії і

фактори вибору базової стратегії. Набір функціональних стратегій розвитку підприємства. Сегментування зовнішнього оточення підприємства. Порядок виділення СЗГ (стратегічних зон господарювання). Оцінка довгострокової галузевої привабливості.

Тема 12. Декомпонування корпоративної стратегії підприємства

Підходи до декомпонування корпоративної стратегії підприємства. Декомпонування корпоративної стратегії підприємства за функціональним підходом (принципом). Декомпонування корпоративної стратегії підприємства за підходом виділення провідної ключової стратегії підсистеми (за допомогою дерева структури та стратегічних альтернатив). Декомпонування корпоративної стратегії підприємства за принципом виділення окремих бізнес-аспектів. Внутрішня інформація та зовнішня оцінка як способи визначення оптимальної структури підприємства. Зміна ефективності підприємства за рахунок оптимізації оргструктури. Роль організаційної структури в реалізації стратегії. Оптимізація організаційної структури підприємства. Система управління підприємством - системи інформації, планування та рішень. Планування як одна з функцій управління з метою реалізації стратегії. Система прийняття рішень. Делегування повноважень. Контроль як необхідна управлінська функція підприємства.

Тема 13. Загальна характеристика функціональної стратегії

Типологія функціональних стратегій підприємства. Маркетингова стратегія підприємства. Стратегія просування товару на ринок. Стратегія розповсюдження, Продуктово-товарна стратегія. Стратегія ціноутворення. Стратегія наукових досліджень і проектно-конструкторських розробок. Класифікація інноваційних стратегій за М. Фрідманом. Оборонна стратегія. Наступальна стратегія. Виробнича стратегія підприємства. Стратегія фінансування. Стратегія управління персоналом підприємства.

Тема 14. Стратегічні аспекти у функціональних сферах діяльності підприємства

Функціональні сфери діяльності підприємства. Стратегічність діяльності та розвитку підприємства. Системний функціональний аналіз внутрішнього стану підприємства. Функції вищого керівництва, кураторів стратегічного розвитку в організації розробки стратегії підприємства. Рекомендовані еталонні стратегії розвитку підприємства. Ризики обраної стратегії підприємства.

Тема 15. Сучасний стан і перспективи розвитку стратегічного управління в Україні

Динаміка трансформаційних процесів в стратегічному управлінні підприємствами. Сучасний стан стратегічного управління в Україні. Особливості методології стратегічного управління стосовно вітчизняних суб'єктів господарювання. Етапи процесу забезпечення адаптації підприємства до умов середовища. Ситуаційний підхід та його особливості на етапі стратегічного аналізу. Концептуальна схема ситуаційного підходу до формування стратегії. Сценарний підхід до визначення напрямків удосконалення технології менеджменту й самих управлінських процесів. Функціонально-вартісний аналіз як один з методів удосконалення управлінського процесу. Перспективи розвитку стратегічного управління в Україні. Методологія стратегічного менеджменту.

РОЗДІЛ 3. ПІДПРИЄМНИЦТВО

Тема 1. Зміст підприємництва. Місце підприємництва у суспільстві

Предмет “Основи підприємництва”. Мета й завдання. Місце в системі економічних наук і навчальних дисциплін. Інформаційно-методичне забезпечення. Будова та методологія вивчення курсу “Основи підприємництва”. Логіка побудови. Загальна

характеристика розділів і тем. Основні особливості категорій. Особливості викладу. Рекомендації щодо вивчення.

Логічний та історичний підходи до походження та трактування категорій “підприємець”, “підприємництво”. Визначення підприємництва за законодавством України. Функції та принципи підприємництва. Підприємець як основний суб’єкт підприємництва. Споживач, конкурент, держава та інші контрагенти як суб’єкти підприємницького процесу. Об’єкти підприємництва.

Логіка підприємницької діяльності, етапи логічного мислення підприємця. Бізнес-ідея, її складові. Джерела та методи пошуку ідей. Критерії пошуку, вибору та обґрунтування ідей. Активний і пасивний способи реалізації ідей. Банк підприємницьких ідей.

Підприємець як особистість. Диференціація понять “підприємець”, “бізнесмен”, “підприємець-власник”, “підприємець-менеджер”. Особисті якості та риси характеру підприємця як людини.

Тема 2. Цілі підприємництва та його організація

Аналіз можливостей, ресурсів та ризиків – SWOT-аналіз. Відповідність бізнес-одиниці зовнішньому середовищу, як двосторонній процес. SWOT-аналіз, як інструмент аналізу економічного стану та наявності ресурсів.

Мета, ціль, завдання та деякі інші терміни, що потребують визначення та уточнення. Мета менеджменту. Терміни, що потребують визначення та уточнення: мета; цілі; завдання; політика; стратегія; тактика.

Мета та цілі в підприємстві та стратегічний розвиток. Економічні погляди на діяльність комерційних підприємств в частині його мети та цілей. Точки зору науковців щодо місця та ролі прибутку в діяльності комерційних підприємств. Теорія біхевіоризму та комерційне підприємство. Вживання, як домінуюче завдання (ціль) будь-якої організації. Задоволення потреб покупця, зростання компанії, рух ліквідності, підхід до учасників бізнесу, етико-соціальні вимоги – додаткові завдання (цілі), що переслідує будь-яка організація (комерційне підприємство). Стратегічне планування та чотири основні стратегічні напрямки розвитку компанії Х.Ансоффа.

Тема 3. Види підприємництва

Різноманіття типів, видів та сфер підприємництва. Типологія підприємництва. Класифікаційні ознаки: форма власності, розмір, належність капіталу, кількість власників, організаційно-правова форма, сфера діяльності. Різноманіття видів підприємництва залежно від класифікаційних ознак.

Виробниче підприємництво. Зміст виробничого підприємництва. Традиційна та інноваційна форми виробничого підприємництва. Основний та допоміжний види виробничого підприємництва. Загальна схема господарювання.

Торговельне підприємництво. Зміст торговельного підприємництва. Основні види операцій торговельного підприємництва. Категорії суб’єктів торговельного підприємництва: торговельні підприємства, торговельно-виробничі підприємства, торговельно-посередницькі підприємства, товарні біржі. Загальна схема господарювання.

Посередницьке підприємництво. Зміст посередницького підприємництва. Види посередників. Особливості господарювання агентів, брокерів, дилерів, дистриб’юторів, торгових маклерів, комівожерів, консигнаторів, аукціоністів.

Фінансове підприємництво. Зміст фінансового підприємництва. Суб’єкти фінансового підприємництва: банки, інвестиційні фонди, інвестиційні компанії, фондові біржі. Загальна схема господарювання суб’єктів фінансового підприємництва.

Страхове підприємництво. Зміст страхового підприємництва. Основні види страхування: особисте, майнове, відповідальності. Добровільна та обов’язкова форма страхування. Схема господарювання в страховому підприємстві.

Тема 4. Етична і соціальна відповідальність підприємництва

Етика. Етика підприємництва. Принципи етики підприємництва. Етичний кодекс підприємця: минуле і сучасність. Різноманіття професійних етичних кодексів. Етикет підприємця.

Відповідальність підприємця у сфері навколишнього природного середовища. Принципи охорони навколишнього природного середовища. Державні екологічні стандарти і нормативи. Поняття екологічної безпеки. Економічний механізм забезпечення охорони навколишнього природного середовища. Відповідальність підприємництва у сфері екології.

Підприємець і споживачі. Закон України “Про захист прав споживачів”. Основні права та обов’язки споживачів. Відповідальність підприємця за недотримання та порушення прав споживачів.

Взаємини підприємця і працівників. Принципи побудови відносин у сфері зайнятості. Відповідальність підприємництва перед державою, перед профспілками, перед трудовим колективом, перед окремим працівником. Договірна основа взаємин підприємця і працівника. Види трудових договорів: трудовий договір, індивідуальний трудовий контракт, індивідуальний договір підряду, колективний договір, тарифна угода.

Підприємець та інвестори. Особливості взаємин підприємця та інвесторів. Відповідальність підприємця. Принципи побудови відносин між ними.

Тема 5. Організаційні форми підприємництва

Поняття організаційної форми підприємництва. Поняття “фірма”, “компанія”, “установа”, “підприємство”. Ознаки та риси підприємства. Підходи до класифікації організаційних форм підприємництва: міжнародна класифікація та класифікація згідно з українським законодавством.

Одноосібні володіння. Переваги та недоліки одноосібних володінь. Партнерства. Види партнерств. Переваги та недоліки партнерств. Корпорації. Види корпорацій. Переваги та недоліки корпорацій. Складні форми підприємницьких утворень (об’єднання підприємств).

Різні організаційні форми підприємництва згідно з вітчизняним законодавством: товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю, товариства з повною відповідальністю, командитні товариства, акціонерні товариства, орендні підприємства тощо. Об’єднання підприємств. Договірна та статутна форма об’єднань. Види об’єднань: асоціація, корпорація, концерн, консорціум, холдинг, фінансово-промислова група. Способи утворення об’єднань: злиття та поглинання.

Особливі організаційні утворення: філії, дочірні компанії, офшорні компанії.

Тема 6. Процес створення підприємства та характеристика його основних етапів

Правова основа створення, реєстрації, функціонування та ліквідації (реорганізації) підприємства. Поняття установчих документів підприємства. Установчий договір. Статут.

Державна реєстрація підприємства. Органи реєстрації. Порядок державної реєстрації. Характеристика основних етапів реєстрації. Особливості державної реєстрації суб’єктів підприємництва – фізичних осіб. Поняття “єдине вікно” та “дозвільний офіс”.

Ліцензування підприємництва. Правові основи ліцензування. Ліцензія. Орган ліцензування. Види підприємницької діяльності, що підлягають ліцензуванню.

Податкова політика держави. Загальна система оподаткування підприємств. Спрощена система оподаткування підприємств. Взаємовідносини новостворюваного підприємства з банком.

Державна звітність підприємця. Фінансова та статистична звітність. Основні форми фінансової звітності: “Баланс”, “Звіт про фінансові результати”, “Звіт про рух грошових

коштів”, “Звіт про власний капітал”, “Примітки до річної звітності”. Особливості ведення звітності суб’єктами малого підприємництва.

Припинення підприємницької діяльності.

Тема 7. Основи бізнес-плану у підприємницькій діяльності

Бізнес-план. Поняття та завдання бізнес-плану. Функції бізнес-плану. Особливості складання бізнес-плану залежно від адресата. Загальні правила написання бізнес-плану.

Структура бізнес-плану. Зміст розділів бізнес-плану. Опис виду діяльності. Опис товару або послуги. Оцінка галузі. Аналіз ринку. План маркетингу. План виробництва. Фінансовий та інвестиційний плани. Організаційний план. Аналіз ринку. Юридичний план. Додатки як важливий елемент бізнес-плану.

Тема 8. Розміщення підприємства та організація виробництва та збуту товару

Організація виробництва та збуту товару. Виробнича функція (визначення та характеристика). Головна функція управління виробничим процесом. Характеристика взаємозв’язку: постачання, виробництва, збуту. Методика визначення оптимальної величини партії матеріалів, що закуповується. Графічне відображення залежності між величиною партії матеріалів, що закуповується та величиною виробничого запасу. Методика визначення оптимальної величини серії продукції, що випускається. Графічне відображення залежності між величиною серії та величиною запасу готової продукції.

Місцезнаходження та розміщення підприємства. Бізнес, як логічна схема при розгляді питання про місцезнаходження підприємства. Характеристика різноспрямованих сил, що впливають на місце розташування підприємства: можливість забезпечення робочою силою; можливість забезпечення сировиною; транспортні можливості; можливості обслуговування; урядові пільги; близькість ринків. Можливості розміщення підприємств всередині регіонів. Розміщення підприємств роздрібною торгівлі.

Тема 9. Маркетинг у підприємницькій діяльності

Маркетинг та його цілі. Основні об’єкти маркетингу. Стимулювання реалізації товарів і послуг. Маркетингове середовище фірми. Ціна товару.

Товарна політика підприємництва. Цінова політика на підприємстві. Збутова політика комерційного підприємства. Управління комунікативною політикою підприємства.

Тема 10. Ціноутворення

Природа та значення ціноутворення. Роль ціноутворення в комплексі маркетингу. Роль ціни, як складової частини комплексу маркетингу. Ставлення споживача до ціни. Ситуації, за яких ціна набуває особливе значення. Цілі і політика ціноутворення. Зовнішні фактори: вид та структура галузі; пропозиція товару; стан ринку; фактори споживчого попиту; фактори видатків виробництва та інших витрат; зовнішні фактори (політичні, юридичні, економічні, технологічні); фактори викликані конкуренцією. Корпоративні завдання та цілі маркетингу: максимізація віддачі на вкладений капітал; закріплення рівня продажів \ частки ринку; збільшення обсягу продажів \ частки ринку. Активна цінова політика: встановлення високих цін на новий товар; політика «зняття вершків»; преміальна надбавка до ціни; цінова дискримінація; політика стримування потоку конкурентів. Відхилення від політики ціноутворення (цінові скидки та торговельні скидки). Пасивна політика ціноутворення: цінове лідерство.

Калькуляція ціни в теорії та на практиці. Калькуляція ціни в теорії. Калькуляція ціни на практиці: з орієнтацією на видатки; з орієнтацією на попит; з орієнтацією на конкуренцію; техніка орієнтації на видатки («видатки + прибуток» та «видатки + накидки»); ціноутворення за методом встановлення «цільової» ціни; розрахунок ціни на

основі принципу безбитковості; ціноутворення з орієнтацією на попит; ціноутворення з орієнтацією на конкурентів (закриті торги).

Тема 11. Фінансова діяльність підприємства і фінансове обслуговування бізнесу

Поняття фінансування підприємства. Джерела формування коштів підприємства. Зовнішні та внутрішні джерела. Переваги та недоліки різних джерел. Критерії оцінки та вибору джерел фінансування. Диференціація джерел фінансування.

Зміст управління фінансами підприємця. Організація фінансування бізнесу. Організація фінансового обслуговування бізнесу.

Тема 12. Кар'єра у бізнесі. Бар'єри у діловій комунікації

Поняття кар'єри. Кар'єра в бізнесі. Види кар'єри: професійна, посадова, внутріорганізаційна, майнова. Типи кар'єри: прогресивна, слабо зростаюча, лінійна, регресивна. Фактори впливу на кар'єру. Етапи кар'єри людини: підготовчий етап, становлення, просування по службі, збереження, завершення, пенсійний етап. Залежність кар'єри від типу особистості людини.

Моделі кар'єри: "трамплін", "сходи", "змія", "роздоріжжя". Планування кар'єри. Кар'єрна стратегія і тактика. Етапи (стадії) перебування людини на посаді: адаптація, віддача, нульовий приріст. Вік і кар'єра. Сфера діяльності і кар'єра.

Логічний бар'єр. Стилїстичний бар'єр. Семантичний і лінгвістичний бар'єри. Стилї слухання й зворотний зв'язок у міжособистісному спілкуванні. Класифікація типів учасників спілкування.

Стилї керівництва в бізнесі. Авторитарний, демократичний, ліберальний стилї. Поняття лідерства. Особистісний, поведінковий (біхевіористський) та ситуаційний підходи в лідерстві. Авторитет підприємця-керівника.

Управління кар'єрою. Поняття, принципи, підходи. Умови успішності управління кар'єрою.

Тема 13. Стратегія і тактика маніпулювання у підприємстві. Управління конфліктними ситуаціями

Основні стратегії впливу на людину. Засоби та механізми маніпулятивного впливу. Маніпуляції у діловому спілкуванні. Розпізнавання маніпуляції та захист від неї. Техніка «заїждженої платівки». Техніка «перманентної відмови». «Компроміс». Основи асертивної поведінки.

Передконфлікти і причини конфліктів. Типи конфліктних особистостей. Діагностика динаміки конфліктів. Шляхи подолання конфліктів. Формування взаємовідносин у групі.

Тема 14. Договірні відносини у підприємницькій діяльності

Договір як форма закріплення партнерських зв'язків. Види договорів у ринковій економіці. Типові договори для різних організаційних форм підприємств. Оферта як форма укладання договору. Структура та зміст договору. Формування умов договору підприємцем. Напрямки і форми співробітництва партнерів.

Тема 15. Кооперативні зв'язки суб'єктів підприємництва

Об'єктивна необхідність коопераційних зв'язків суб'єктів підприємництва. Форми коопераційних зв'язків суб'єктів підприємництва.

Субпідряд як форма коопераційних зв'язків підприємництва.

Венчурне фінансування як форма коопераційних зв'язків підприємництва. Бізнес-інкубатори як форма коопераційних зв'язків підприємництва.

Підприємницька діяльність на основі договору комерційної концесії (франчайзинг). Лізинг як вид підприємництва. Особливості лізингових операцій. Досвід вітчизняних компаній щодо розвитку лізингу.

Тема 16. Підприємництво у міжнародному середовищі

Форми спільного міжнародного підприємництва. Спільні підприємства: особливості створення та функціонування в Україні. Сутність та структура вільних економічних зон. Світовий досвід створення вільних економічних зон. Офшорні компанії.

Тенденції розвитку міжнародних економічних відносин. Системи оподаткування підприємств у різних країнах. Трудові відносини в країнах світу.

РОЗДІЛ 4. ОРГАНІЗАЦІЯ ТОРГІВЛІ

Тема 1. Організаційні основи торговельної діяльності

Поняття і сутність організації торгівлі. Об'єкт вивчення організації торгівлі. Предмет вивчення організації торгівлі. Організацію торгівлі можна розглядати у двох аспектах – статичної і динамічної. Теорія організації.

Організація торгівлі як навчальна дисципліна та її еволюція. Роль її в структурній перебудові у сфері торгівлі і формуванні сучасної організаційної моделі. Функції торгівлі, їх практичні завдання і стратегічні пріоритети. Фактор організації.

Функції і завдання дисципліни «Організація торгівлі». Пізнавальна, методична і практична.

Зміст організації торгівлі. Основні елементи організаційної структури. Органічні компоненти організаційної структури торгівлі. Організаційна структура сфери торгівлі. Основні напрямки організаційних дій на всіх ієрархічних рівнях у торгівлі. Організаційна діяльність у сфері торгівлі. Основні принципи організації в торгівлі.

Загальна характеристика торгівлі як системи. Види суб'єктів торговельної діяльності.

Тема 2. Роздрібна торговельна мережа

Сутність поняття «торговельне підприємство». Класифікація роздрібних торговельних підприємств, їх характеристика і роль у торговельному обслуговуванні покупців.

Основні торговельні та технологічні функції магазинів. Сутність і значення спеціалізації підприємств роздрібною торгівлі. Види магазинів з урахуванням їх товарної спеціалізації. Показники, які характеризують стан розвитку та ефективність використання роздрібною торгівлі. Типізація підприємств роздрібною торгівлі.

Тема 3. Будова, улаштування і проектування роздрібних торговельних підприємств.

Класифікація і характеристика будівель, в яких розміщують магазини. Технологічні, архітектурно-будівельні, економічні та санітарно-гігієнічні вимоги до обладнання магазину.

Склад і взаємозв'язок приміщень у магазині. Вимоги до планування торговельних, підсобних та адміністративно-побутових приміщень для приймання, зберігання і підготовки товарів до продажу.

Обладнання і планування торговельного залу і приміщень для приймання, зберігання і підготовки товарів до продажу. Інтер'єр і рекламно-інформаційне оформлення магазину.

Вимоги до планування торговельних залів. Функціональні зони торговельних залів. Розміщення зон входу-виходу в магазинах. Боксове планування торговельного залу магазину.

Зовнішнє оформлення магазину. Фірмовий знак підприємства. Інтер'єр магазину.

Тема 4. Організація торговельно-технологічного процесу в магазині

Розвантаження і внутрішньо-магазинне переміщення товарів. Операції внутрішньо-магазинного переміщення. Організація приймання товарів у магазині за кількістю та якістю. Організація і технологія зберігання товарів у магазинах. Особливості зберігання окремих товарів. Підготовка товарів до продажу

Поняття торговельно-технологічних процесів у магазинах, проблеми їх поліпшення. Організація і технологія операцій приймання товарів у магазині. Організація і технологія зберігання і підготовки товарів до продажу. Технологія розміщення і викладання товарів у торговому залі магазину.

Технологія продажу товарів, розрахункові операції та відпуск товарів покупцям. Схеми технологічного процесу. Методи визначення раціональних варіантів торговельно-технологічних процесів. Технологічні картосхеми, їх розробка.

Ефективність використання торгових площ магазинів. Основні показники, які традиційно застосовуються для аналізу ефективності діяльності торговельного підприємства. Ефективність використання площі торгових залів магазинів. Демонстраційна площа.

Тема 5. Технічне оснащення роздрібних підприємств.

Торговельне обладнання магазинів. Класифікація немеханічного обладнання і вимоги до його конструкції. Обладнання торгових залів магазинів. Добір торговельного немеханічного обладнання для оснащення магазинів. Загальна потреба торговельного обладнання для торгової організації.

Холодильне обладнання. Завдання холодильної техніки. Утворення штучного холоду за допомогою холодильної машини. Найпоширеніші холодильні агенти. Класифікація торговельного холодильного обладнання. Розрахунок потреби, принципи добору і правила експлуатації холодильного обладнання.

Інвентар роздрібногo торгового підприємства. Інвентар для відкриття тари й пакування. Інвентар для перевірки якості товарів. Інвентар для підготовки товарів до продажу. Рекламно-виставковий інвентар. Інвентар для прибирання і санобробки приміщень.

Тема 6. Організація роздрібногo продажу товарів та обслуговування населення

Класифікація форм роздрібногo продажу товарів. Фактори, які впливають на вибір форм роздрібногo продажу товарів.

Самообслуговування як одна з найефективніших форм роздрібногo продажу товарів. Вимоги до організації процесу продажу товарів у магазинах самообслуговування. Зарубіжний досвід організації роботи магазинів самообслуговування.

Організація продажу товарів у магазинах за зразками. Класифікація, види і характеристика позамагазинних форм роздрібногo продажу товарів. Вітчизняний і зарубіжний досвід позамагазинних форм роздрібногo продажу товарів. Організація продажу товарів через дрібнороздрібну торговельну мережу. Торгівля на ринках. Класифікація і характеристика послуг, які надаються покупцям на підприємствах роздрібногo торгівлі. Вітчизняний та зарубіжний досвід захисту прав та інтересів споживачів

Організація продажу товарів у дрібнороздрібній торговельній мережі. Позамагазинні форми торговельного обслуговування покупців. Роздрібна торгівля через дрібнороздрібну торговельну мережу. Сучасні торговельні автомати.

Організація пересувної торгівлі. Засоби пересувної торгівлі. Основні функції автомагазинів. схема організації торгово-технологічного процесу автомагазину. Магазины-вагони. Магазины-судна. Загальні засади організації продажу товарів за

замовленнями та вдома у покупців.

Ярмарково-базарна торгівля. Види ярмарків. Сезонні ярмарки. Мета проведення базарів.

Нові форми позамагазинного продажу товарів. Продаж товарів за телефоном. Телепродаж. Консультативний продаж. Груповий продаж. Парадоксальний продаж товарів (продаж за методом нейролінгвістичної мотивації).

Комісійний продаж непродовольчих товарів. Сторони торговельного процесу за комісійного продажу товарів. Переліки дозволених і заборонених товарів до приймання для комісійного продажу.

Продаж товарів у розстрочку. Перелік товарів, що рекомендуються для продажу у розстрочку. Правила продажу товарів у розстрочку.

Роздрібні аукціони. Суть і види аукціонів. Етапи проведення аукціону. Типи аукціонів.

Продаж товарів поштою. Види торгівлі поштою. Організація виконання замовлень. Переваги і недоліки торгівлі поштою.

Психологічні аспекти процесу продажу товарів. Психологія торгівлі як галузь психологічної науки. Етапи укладення угоди купівлі-продажу товарів. Зустріч покупця. Виявлення потреби. Мотиви купівель. Види поведінки продавця. Вислуховування покупця. Аргументація товару. Демонстрування товару. Відповідь на заперечення.

Дослідження поведінки покупців. Основні типи темпераментів і їх характеристика. Реакції продавця на поведінку покупця. Причини виникнення конфліктних ситуацій. Принципи запобігання конфлікту.

Методи активізації продажу товарів. Магазинні методи активізації продажу товарів. Максимальний розмір знижки від роздрібною ціни. Продаж з використанням бізнес-лотереї. Позамагазинні методи продажу товарів.

Тема 7. Організація оптової торгівлі. Складська мережа

Види оптових підприємств та їх класифікація. Ознаки оптового підприємства. Поняття оптового торговельного підприємства. Класифікація оптових торговельних підприємств. Функції оптових торговельних підприємств.

Структурна побудова апарату оптового підприємства. Поняття організаційної структури оптового торговельного підприємства. Організаційно-структурна побудова оптового торговельного підприємства. Оптово-роздрібних торговельних підприємств.

Роль складів у товарообігу. Основні функції складів. Класифікація складів за характером виконуваних функцій; за асортиментними ознаками; з урахуванням режимів зберігання; за поверховістю й висотою складських приміщень; за ступенем механізації технологічних процесів; з урахуванням зовнішніх транспортних зв'язків; за облаштуванням.

Нові види складів: дрібнооптові, митні, ліцензійні, консигнаційні, гарантованого зберігання. Технологічні та загально-технічні вимоги до обладнання складів.

Тема 8. Технологія складських операцій

Сутність поняття "складський технологічний процес". Принципи раціональної організації складського технологічного процесу. Технологічні карти.

Організація і технологія операцій з надходження і приймання товарів на складах.

Організація і технологія розміщення, укладання і зберігання товарів на складах. Організація і технологія відпуску товарів зі складу.

Механізація технологічного процесу на підприємствах оптової торгівлі. Автоматизація технологічного процесу на підприємствах оптової торгівлі.

Розміщення та оптимальні розміри оптових підприємств. Принципи розміщення оптових торговельних підприємств: економічної доцільності, концентрації і конкурентності. Оптимальні розміри оптових підприємств. Розрахунок оперативної площі

для зберігання товарів. Допоміжні площі оптового підприємства. Площі адміністративних приміщень. Розрахунок оптимальних розмірів оптового торговельного підприємства.

Тема 9. Організація і технологія тарних операцій

Роль тари в організації торгово-технологічних процесів. Роль упаковки в організації торгово-технологічних процесів. Функції тари й упаковки товарів. Основні вимоги, види, якість тари. Технічні, економічні, санітарно-гігієнічні та естетичні вимоги до тари.

Обладнання для пакування і зберігання товарів на оптових підприємствах. Класифікація пакето-формувань машин. Групи обладнання, що використовується на оптових підприємствах для зберігання різноманітних товарів.

Прийняття тари. Розкриття і зберігання тари. Повернення багатооборотної тари. Основні правила повторного використання дерев'яної, картонної тари, паперових мішків і розрахунків за них. Правила перевезення тари. Витрати і втрати тари, шляхи їх зниження. Вітчизняний і зарубіжний досвід виробництва тари і пакувальних матеріалів, їх повторного використання, переробки та утилізації.

Тема 10. Організація перевезення вантажів

Роль транспорту в перевезенні товарів. Характеристика основних транспортних засобів. Управління транспортом. Планування перевезення товарів. Основні документи, що регламентують порядок перевезення вантажу залізничним і автомобільним транспортом. Види перевезень вантажів залізничним транспортом, їх характеристика. Перевезення товарів автомобільним транспортом загального користування і транспортом торговельних підприємств. Ефективність використання автомобільного транспорту. Способи доставляння товарів автомобільним транспортом. Транспортно-експедиторське обслуговування підприємств торгівлі. Розрахунок інтервалу, частоти та розміру партій заванезення товарів, обсягу вантажообороту і потреб в автомобілях на лінійному та кільцевому маршрутах.

Підйомно-транспортне обладнання складів та його використання для механізації складських операцій. Види підйомно-транспортного обладнання. Транспортувальні машини і механізми.

Поняття обладнання для фасування і пакування товарів. Види обладнання для фасування і пакування товарів.

Тема 11. Організація оптових закупівель товарів та їх документальне оформлення

Суть оптових закупівель. Організація оптових закупівель. Етапи організації оптових закупівель. Планування закупівельної роботи.

Маркетингове забезпечення оптових закупівель товарів. Завдання маркетингового забезпечення оптових закупівель товарів. Структура маркетингового дослідження ринку. Види маркетингових стратегій. Етапи розроблення плану оптових закупівель. Визначення плану продажу товарів. Методи прогнозування попиту. Критерії відбору постачальників.

Форми і методи закупівель товарів вітчизняного виробництва. Закупівля товарів за прямими зв'язками. Форма оптових закупівель, її переваги та недоліки. Закупівлі товарів на ярмарках. Закупівлі товарів на біржах.

Закупівля товарів за державні кошти. Форми закупівель товарів за державні кошти. Закон України «Про публічні закупівлі».

Особливості закупівель товарів у іноземних фірм. Поняття імпорту товарів. Методи укладання торговельних угод у міжнародній торговельній практиці. Етапи укладення і виконання міжнародних угод. Експортні й імпорتنі ліцензії. Розділи зовнішньоторговельного контракту. Базисні умови постачання.

Тема 12. Регулювання і контроль діяльності підприємств у сфері торгівлі

Правові та організаційні засади захисту прав споживачів. Права споживачів та їх захист. Роль держави в регулюванні торговельної діяльності. Органи захисту прав споживачів. Основні права Держспоживстандарту України. Відповідальність за порушення законодавства про захист прав споживачів.

Контрольні перевірки додержання правил торговельного обслуговування. Проведення відбору зразків товарів для перевірки їхньої якості. Мета відбору зразків товарів. Контрольні перевірки правильності розрахунків зі споживачами. Перевірка суб'єктів підприємництва працівниками Держцінінспекції.

Контроль за додержання правил користування засобами вимірювальної техніки (ЗВТ). Вимоги до ЗВТ під час перевірки. Опломбування виробничих, складських, торгових приміщень і вимірювальних приладів. Мета опломбування приміщень і несправних ЗВТ. Підстави опломбування приміщень і несправних ЗВТ.

Тимчасове припинення діяльності підприємств сфери торгівлі, громадського харчування та послуг. Мета тимчасового припинення діяльності підприємств сфери торгівлі. Підстава для рішення про тимчасове припинення діяльності суб'єкта господарювання.

Упровадження Журналу реєстрації перевірок. Мета впровадження Журналу реєстрації перевірок. Відмова особи, що здійснює перевірку, від підпису в Журналі.

Рекомендована література з дисципліни «Економіка підприємства»

Основна :

1. Бойчик, І. М. Економіка підприємства: підручник. К.: Кондор, 2016. 378 с.
2. Гиль О.О. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств: навч. посіб. К. : Ліра-К, 2015. 248 с
3. Господарський кодекс України. Офіційний текст. К.: Кондор, 2004. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
4. Дмитрієв І.А. Економіка підприємства: навчальний посібник для практичних занять і самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів. Х.: ХНАДУ, 2018. 292 с.
5. Заблоцький Б. Ф. Економіка і організація інноваційної діяльності : навч. посіб. 2-ге вид. К. : Ліра-К, 2015. 428 с
6. Маслак О. І. Економіка промислового підприємства: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2016. 172 с.
7. Яркіна Н. М. Економіка підприємства: навч. посіб. К.: Ліра-К, 2017. 596 с.
8. Яркіна Н.М. Економіка підприємства : навч. посіб. Вид. 2-ге перероб. і доп. К.: Видавництво Ліра-К, 2017. 600 с.

Додаткова:

1. Дмитрієв І.А., Близнюк А.О., Поясник Г.В., Шершенюк О.М. Економіка виробництва. Навчальний посібник для практичних занять. Харків: ХНАДУ, 2017. 282 с.
2. Дмитрієв І.А. Економіка підприємств автомобільного транспорту: навчальний посібник для самостійної роботи та поточного контролю знань студентів закладів вищої освіти. Х.: ФОП Бровін О.В., 2018. 308 с.
3. Мороз, О. В. Сучасність та перспективи дослідження економічної поведінки підприємств. *Економіка та держава*. 2017. № 4. С. 16-20.
4. Ніколаєва, Н. А. Методичні підходи до аналізу фінансових результатів підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2017. № 5. С. 69-74.
5. Пісковець, О. В. Теоретичні аспекти формування економічного механізму ефективної діяльності підприємства. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2017. № 3. С. 95-101.
6. Покропивний С.Ф. Підприємництво: стратегія, організація, ефективність: Навч. Посібник. К.: КНЕУ, 2010. 352 с
7. Приходько Д. О. Маркетинг : навч. посіб. Х.: ФОП Бровін О.В., 2019. 240 с.
8. А.М. Туренко, І.А. Дмитрієв, О.С. Іванілов, І.Ю. Шевченко. Словник економіста та підприємця. Х.: ХНАДУ, 2018. 340 с.

Інтернет ресурси:

1. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України URL: www.me.gov.ua.
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України URL: www.minfin.gov.ua.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України URL: www.ukrstat.gov.ua.
4. Офіційний сайт національного інституту стратегічних досліджень URL: www.niss.gov.ua.
5. Офіційний сайт інституту глобальних стратегій URL: www.igls.com.ua.
6. Офіційний сайт бази українського законодавства в Інтернет URL: www.lawukraine.com.
7. Офіційний сайт Чернівецької області URL: www.bucoda.cv.ua.
8. Офіційний сайт національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського URL: www.nbuv.gov.ua.
9. Офіційний сайт електронної бібліотеки Львівської комерційної академії URL:

www.dev.lac.lviv.ua/lib.

10. Офіційний сайт наукової бібліотеки ім. Максимовича URL: www.lib-gw.univ.kiev.ua.

11. Офіційний сайт Львівської електронної бібліотеки ім. В. Стефаника URL: www.lsl.lviv.ua.

12. Офіційний сайт електронної бібліотеки URL: www.lib.com.ua.

Рекомендована література з дисципліни «Стратегія підприємництва»

Основна:

1. Бутко М.П., Дітковська М.Ю., Задорожна С.М. Стратегічний менеджмент. навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2016. 376.

2. Гевко О. Б., Шведа Н. М. Стратегічне управління: навч. посіб. для студентів усіх форм навчання напряму 6.030601 «Менеджмент». Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2016. 152 с.

3. Дехтярьова І.Б., Харченко М.О. Стратегія підприємства: Стратегія підприємства: конспект лекцій. Суми : Сумський державний університет, 2016. 80 с.

4. Ігнат'єва І.А. Стратегічний менеджмент: підручник. К.: Каравела. 2015. 480 с.

5. Ковалевська А.В. Стратегія підприємства: навч. посібник у тестах: Харк. нац.акад. міськ. госп-ва. Х. : ХНАМГ, 2013. 282 с.

6. Сич Є.М., Пилипенко О.В., Стасишен М.С. Стратегічний аналіз: навч. посіб. К.: Каравела, 2016. 304 с.

7. Стратегічний менеджмент: навч. посіб. за заг. ред. М. П. Бутка. Київ: Центр учб. літ., 2016. 376 с.

8. Шершньова З.Є., Оборська С.В. Стратегічне управління. К.: КНЕУ, 2014. 277 с.

9. Шершньова З.Є. Стратегічне управління: підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: КНЕУ. 2015. 699 с.

Додаткова:

1. Дончак Л.Г., Ціхановська О.М. Сутність і удосконалення стратегічного управління підприємством. *Економіка. Управління. Інновації*. 2016. Випуск № 2 (17). URL: <http://dSPACE.tneu.edu.ua/bitstream/316497/8020/1.pdf>.

2. Захарченко В. І. Розвиток стратегічних підходів до управління підприємством у нестабільних умовах : колект. моногр. Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Донецьк : НОУЛІДЖ. Донец. від-ня, 2014. 187 с.

3. Журавель Ю.В. Етапи удосконалення стратегічного планування підприємств харчової промисловості. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2017. Випуск 6 (128). С. 184-190.

4. Киш Л.М. Стратегічне управління як основна частина менеджменту підприємства. *Причорноморські економічні студії. Економіка та управління підприємствами*. 2019. Випуск 38-1. С. 107-113.

5. Македон В.В., Валіков В.П., Федьора С.С. Удосконалення управління промисловими підприємствами на основі стратегій інноваційного розвитку. *Європейський вектор економічного розвитку*. 2019. № 1 (26). С. 108-125.

6. Павлова В. А. Стратегічне управління ресурсним потенціалом : концепція, механізм, стратегія : монографія. Дніпропетр. ун-т ім. Альфреда Нобеля. Дніпропетровськ : Дніпропетр. ун-т ім. Альфреда Нобеля, 2014. 150 с.

7. Падерін І. Д., Горященко Ю. Г., Новак Є. Е. Стратегічне управління на підприємствах малого та середнього бізнесу. *Економічний вісник Донбасу*. 2017. №2(48).

С. 163- 167.

8. Позднякова Л.О., Котик В.О., Стандіо А.К. Удосконалення стратегії управління підприємством. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. №59. С. 249-256.

9. Постол А.А. Удосконалення стратегічного управління аграрних підприємств на засадах планування, маркетингу та конкурентних переваг. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Вип. 2 (7). С. 135-139.

10. Ратинська І.С. Удосконалення стратегічного планування діяльності державних акціонерних товариств України. *Вісник НАДУ при Президентові України*. 2016. №1. С. 87-93.

11. Холява І.П. Стратегічне планування в управлінні діяльністю підприємства. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. Серія: Стратегічне управління, управління портфелями, програмами та проектами. 2018. № 2. С. 107-112.

12. Tavassoli S., Karlsson. C. (2015). Firms' Innovation Strategies Analyzed and Explained. Jönköping: The Royal Institute of technology Centre of Excellence for Science and Innovation Studies (CESIS). 30 p.

13. Prajogo Daniel I. (2016). The strategic fit between innovation strategies and business environment in delivering business performance. *International Journal of Production Economics*. Vol. 171 (P2). P. 241–249.

14. Geschka H. (2015). Innovation Strategy: An Approach in Three Levels. *Kindai Management Review*. Vol. 3. P. 129–140.

Інтернет ресурси:

1. Офіційний сайт урядового порталу Кабінету Міністрів України. URL: www.kmu.gov.ua.

2. Офіційний сайт Міністерства економіки України. [URL: www.me.gov.ua.

3. Офіційний сайт Державного комітету статистики України URL: www.ukrstat.gov.ua.

4. Офіційний сайт національного інституту стратегічних досліджень. URL: www.niss.gov.ua.

5. Офіційний сайт інституту глобальних стратегій. URL: www.igls.com.ua.

6. Офіційний сайт бази українського законодавства в Інтернет. URL: www.lawukraine.com.

7. Офіційний сайт національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. URL: www.nbuv.gov.ua.

8. Офіційний сайт електронної бібліотеки Львівської комерційної академії. URL: www.dev.lac.lviv.ua/lib.

9. Офіційний сайт наукової бібліотеки ім. Максимовича. URL: www.lib-gw.univ.kiev.ua.

10. Офіційний сайт Львівської електронної бібліотеки ім. В. Стефаника. URL: www.lsl.lviv.ua.

11. Офіційний сайт електронної бібліотеки. URL: www.lib.com.ua.

Рекомендована література з дисципліни «Підприємництво»

Основна:

1. Антонюк Д. А. Підприємництво в сучасних умовах розвитку України : наук.-практ. посіб. Запоріз. нац. ун-т. Запоріжжя : ЗНУ, 2018. 409 с.

2. Гаєвська Л. М., Марченко О. І. Підприємницька діяльність: підручник; Держ. фіск. служба України, Ун-т держ. фіск. служби України. Ірпінь : Ун-т ДФС Україна, 2019. 499 с.

3. Гой І. В. Підприємництво : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2013. 368 с.
4. Етичні основи бізнесу [Текст] : навч. посібник / В. Л. Дикань, В. В. Компанієць, О. М. Полякова. Харків: УкрДАЗТ, 2012. 316 с.
5. Калина А. В. Державна політика розвитку підприємництва в Україні. К. : Патерик, 2014. 498 с.
6. Козирєва О.В., Глебова Н.В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навчальний посібник. Харків: НФаУ, 2020. 172с.
7. Козловський В. О., Лесько О. Й. Виробниче та комерційне підприємництво : навч. посіб. ; Вінниц. нац. техн. ун-т. Вінниця : ВНТУ, 2018. 153 с.
8. Мельник Л. Г. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність : підручник. Суми : Університетська книга, 2018. 572 с.
9. Сментина Н. В. Економіка та організація підприємницької діяльності : навч. посіб. Одес. нац. екон. ун-т. Київ : 2019. 320 с.
10. Шаповалова Т. В. Соціальне підприємництво – шлях до створення інноваційного бізнесу : [навч. посіб.]. Київ : Друк. двір Олега Федорова, 2018. 171 с.
11. Швайка Л. А. Планування діяльності підприємства. К. : Ліра-К, 2014. 268 с.
12. Шпак Н. О. Економічна стабільність суб'єктів господарювання в умовах хаотичного розвитку національної економіки України : навч. посіб. К. : Ліра-К, 2015. 288 с.

Додаткова:

1. Вітренко А., Петренко В. Інституційно-організаційні послуги в контексті підтримки розвитку підприємництва. *Банківська справа*. 2019. № 2. С. 87-100.
2. Гайдаєнко О. М. Дослідження сутності бізнес-процесів у підприємстві. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 39, ч. 2. С. 94-98.
3. Губені Ю. Е. Організаційні форми підприємництва та підприємництво: інформованість сільського населення. *Інноваційна економіка*. 2019. № 5/6. С. 194-198.
4. Демиденко В. І. Перспективи розвитку спрощеної системи оподаткування малого підприємництва в Україні. *Економіка та держава*. 2018. № 10. С. 96-100.
5. Кизим М. О., Четова-Терашвілі Т. М., Хаустова В. Є. Мале та середнє підприємництво в Україні: особливості та проблеми розвитку. *Бізнес Інформ*. 2019. № 10. С. 301-317.
6. Кривобок П. В. Розвиток соціального підприємництва в Україні. *Актуальні проблеми економіки*. 2018. № 2. С. 51-61.
7. Крук О. М., Балашова О. В., Гамора О. І. Удосконалення розвитку міжнародних економічних відносин і спільного підприємництва в сучасних умовах. *Бізнес Інформ*. 2018. № 11. С. 78-82.
8. Кустрич Л. О. Підвищення ефективності діяльності як основа розвитку логістичного підприємництва в Україні. *Агросвіт*. 2020. № 3. С. 13-19.
9. Лукашова Л. В. Бізнес-фасилітація малого підприємництва: види, тенденції, сучасна міжнародна практика. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2018. № 3 (61). С. 34-42.
10. Мединська Т. В., Стройний І. М. Податкове регулювання розвитку малого підприємництва в Україні. *Інноваційна економіка*. 2018. № 9/10. С. 27-31.
11. Олейнікова Л. Г., Точиліна І. В. Спрощена система оподаткування в наративі проблем малого підприємництва в Україні. *Облік і фінанси*. 2019. № 2. С. 89-98.
12. Попова Л. М. Адміністративно-правові засади контролю у сфері соціального підприємництва. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. Серія: Право. 2019. № 14. С. 71-78.
13. Правдюк Н. Л. Обліково-аналітичний супровід стратегії сталого розвитку підприємництва. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 4. С. 130-143.

14. Резнікова В., Стефанчук Р. Оцінка ризиків у підприємстві та управління ними. *Право України*. 2018. № 5. С. 101-115.
15. Романченко Ю. О. Облік та фінансова звітність суб'єктів малого підприємництва. *Економічний форум*. 2019. № 1. С. 180-183.
16. Ситник Й. С. Передумови змін моделей управління у підприємстві. *Регіональна економіка та управління*. 2019. № 2, ч. 2. С. 99-107.
17. Шахно А. Ю., Короленко О. Б., Лашкун Г. А. Розвиток підприємства як важливий фактор підвищення якості людського капіталу. *Сталий розвиток економіки*. 2018. № 2. С. 173-180.

Інтернет-ресурси:

1. База українського законодавства в Інтернет. URL: www.lawukraine.com
2. Велика економічна бібліотека. URL: www.economics.com.ua
3. Державний комітет статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua
4. Дніпропетровська обласна наукова бібліотека. URL: www.libr.dp.ua
5. Електронна бібліотека Львівської комерційної академії. URL: www.dev.lac.lviv.ua/lib
6. Електронна бібліотека. URL: www.lib.com.ua
7. Львівська електронна бібліотека ім. В. Стефаника. URL: www.lsl.lviv.ua
8. Національна бібліотека наукових видань. URL: www.library.if.ua
9. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: www.nbuv.gov.ua
10. Національна парламентська бібліотека. URL: www.alpha.rada.kiev.ua
11. Наукова бібліотека ім. Максимовича. URL: www.lib-gw.univ.kiev.ua
12. Нормативні акти України. URL: www.nau.kiev.ua

Рекомендована література з дисципліни «Організація торгівлі»

Основна:

1. Балабан П. Ю. Організація торгівлі : навч. посіб. для самот. вивчення дисципліни студентами напряму підгот. 6.030510 «Товарознавство і торг. підприємство» програми проф. спрямування «Торг. підприємство» ПУЕТ. ВНЗ Укоопспілки «Полтав. ун-т економіки і торгівлі» (ПУЕТ). Каф. комерц. діяльності та підприємства. Полтава : ПУЕТ, 2014. 214 с.
2. Балджи М.Д., Допіра І.А., Однолько В.О. Економіка та організація торгівлі : навчальний посібник. / Київ : Кондор-видавництво, 2017. 368 с
3. Голошубова Н. О. Організація торгівлі : зб. ситуац. задач, тестів та кросвордів. Київ. нац. торг.-екон. ун-т. 2-ге вид., переробл. та допов. Київ : КНТЕУ, 2016. 279 с. : іл., табл. Бібліогр.: с. 267-279.
4. Добрава Н.В., Осипова М.М. Основи бізнесу: навч. посіб. Одеса: 2018. 305 с.
5. Кобеля З.І., Сибирка Л.А., Мельник О.І. Організація торгівлі : навч. посібник. Чернівці : ЧНУ, 2019. 424 с.
6. Мазаракі А.А., Лагутін В.Д., Герасименко А.Г. Внутрішня торгівля України : монографія. / Київ: КНТЕУ, 2016. 864 с

Додаткова:

1. Безпарточний М. Г. Розвиток регіонального споживчого ринку в системі ефективного функціонування торговельних підприємств. *Регіональна економіка*. 2017. № 4. С. 43-50.
2. Білявська Ю. В. Формування кодексу організаційної культури підприємства

торгівлі. *Молодий вчений*. 2017. № 10 (Ч. 1). С. 87-90.

3. Волошан І. Г. Особливості торговельно-технологічних процесів товароруку підприємств торгівлі. *Економіка розвитку*. 2018. № 3. С. 90-93.

4. Жегус О. В. Інтегрований підхід до організації продажу в роздрібній торгівлі. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2017. № 1. С. 73-83.

5. Кайнара Д. О. Роль торговельних бар'єрів у міжнародній діяльності підприємств. *Ефективна економіка*. 2016. № 3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4862>.

6. Квасній Л. Г. Управління факторингом на торговельних підприємствах. *Ефективна економіка*. 2016. № 8. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5112>.

7. Князь С. В. Трансферний потенціал інноваційного розвитку промислово-торговельних організацій. *Актуальні проблеми економіки*. 2017. № 7. С. 57-65.

8. Маловичко С. В. Тенденції та перспективи розвитку електронної торгівлі в Україні. *Економіка і регіон*. 2017. № 4. С. 67-73.

9. Марценовський В. О. Дослідження особливостей здійснення покупок у торговельних підприємствах мережі Інтернет. *Економіка і регіон*. 2018. № 1. С. 121-127.

10. Мачуга Р. І. Використання Інтернет-технологій та ресурсів для організації міжнародної торгівлі. *Ефективна економіка*. 2016. № 4. С. 17-25.

11. Павлюк В. І. Побудова організаційної структури превентивного антикризового управління підприємством торгівлі. *Молодий вчений*. 2016. № 10 (Ч. 3). С. 408-412.

12. Поддубна Н. М. Організація та функціонування системи внутрішнього контролю роздрібних торговельних підприємств споживчої кооперації. *Актуальні проблеми економіки*. 2017. № 11. С. 359-363.

Інтернет ресурси:

1. База українського законодавства в Інтернет. URL: www.lawukraine.com

2. Вінницька державна обласна універсальна наукова бібліотека ім. К.А. Тімірязєва. URL: www.library.vinnitsa.com

3. Велика економічна бібліотека. URL: www.economics.com.ua

4. Державний комітет статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua

5. Електронна бібліотека Львівської комерційної академії. URL: www.dev.lac.lviv.ua/lib

6. Електронна бібліотека. URL: www.lib.com.ua

7. Львівська електронна бібліотека ім. В. Стефаника. URL: www.lsl.lviv.ua

8. Міністерство економічного розвитку та торгівлі України. URL: www.me.gov.ua

9. Наукова бібліотека Донецького університету. URL: www.library.dongu.donetsk.ua

10. Національна бібліотека наукових видань. URL: www.library.if.ua

11. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: www.nbuv.gov.ua

12. Наукова бібліотека ім. Максимовича. URL: www.lib-gw.univ.kiev.ua

13. Нормативні акти України. URL: www.nau.kiev.ua

**Критерії оцінювання знань абітурієнтів під час проведення
комплексного фахового іспиту
для вступників на другий (магістерський) рівень вищої освіти
галузь знань 07 – «Управління та адміністрування»
спеціальність – 076 «Підприємництво та торгівля»
Освітня програма «Підприємництво, торгівля та біржова
діяльність»**

Комплексний фаховий іспит для абітурієнтів з дипломом ОКР «Спеціаліст» та ОР «Магістр» чи інших спеціальностей проводиться у формі тестування. Зміст тестових завдань комплексного фахового іспиту відповідає програмам фахових дисциплін відповідних освітніх програм підготовки фахівців на базі ступеня вищої освіти «Бакалавр» за спеціальністю спеціальність 076 «Підприємництво та торгівля».

Абітурієнт на фаховому вступному іспиті повинен вказати вірні відповіді на поставлені тестові запитання шляхом зазначення одного варіанту відповіді серед наведених, який він вважає вірним. У кожному тестовому завданні серед запропонованих варіантів відповідей вірним є тільки один. Оцінювання результатів фахового вступного іспиту проводиться за 200-бальною шкалою, для того, щоб узгодити оцінювання абітурієнта із ЗНО, НМТ або ТЗНК.

Завдання вважається виконаним, якщо учасник вступного іспиту вибрав і позначив відповідь у бланку відповідей. Завдання з вибором однієї правильної відповіді оцінюють в 0 або 4 бали:

- ✓ 4 бали, якщо вказано правильну відповідь;
- ✓ 0 балів, якщо вказано неправильну відповідь, або вказано більше однієї відповіді, або відповіді на завдання не надано.

Максимальна кількість балів, яку може набрати вступник, правильно виконавши всі завдання – 200 балів.

Гарант освітньої програми
«Підприємництво, торгівля та біржова
діяльність»

д.е.н., проф. Зибарева О.В.